СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
РІК XLVII. Ч. 127. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 3-го червня 1939. No. 127. Jersey City, N. J., Saturday, June 3, 1939. VOL. XLVII.
ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

МОЗЛЕЙ ВИСТУПАЄ ПРОТИ МІЖНАРОДНЬОГО ЖИДІВСТВА

ВАШИНГТОН. — В дальшім зізнанні перед комітетом Даєса ген. Мозлей твердив, що всі жиди, які звязані з міжнародним жидівством і зобовязані служити йому, повинні бути усунені від публичних урядів. Для пояснення, кого він уважає „міжнародним жидом", Мозлей навів слова недавно уступилого судді Найвищого Суду, Брендайса, з походження жида і члена жидівської націоналістичної (сіоністичної) організації. Брендайс сказав: „Ми всі мусимо признати, що ми, жиди, є окрема національність, до котрої кожний жид, без огляду на край, у якім живе, його позицію і відтінок переконання, належить... Організуйтесь, організуйтесь, організуйтесь, доки кожний жид в Америці не повстане й не буде почислений, почислений разом з нами, або дасть доказ, свідомо чи несвідомо, що належить до того малого гурта, що є проти свого власного народу".

Ген. Мозлей відчитав свою довгу, наперед приготовану заяву, в якій старався доказати, що жиди в Росії, Мадярщині і по інших краях приготовляли комуністичні перевороти. Коли ґенералові подали воду, він жартом запитався, чи нема там отруї. Цю заввагу взяв поважно один із його прибічників і, забравши від нього принесену склянку води, приніс йому другу.

ВІДКИНУЛИ ПЛЯН ТАВНСЕНДА.

ВАШИНГТОН. — По довгих дебатах конгрес відкинув величезною більшістю голосів плян пенсій для старих, інспірований д-ром Тавнсендом і його організацією. На основі того пляну всі старі особи діставаліб по $200 пенсії місячно, вкупі із зобовязанням всі ті гроші впродовж місяця витратити й оживляти в той спосіб продукцію та бизнес. В часі дебати конгресмени заявляли, що той плян не має жадних економічних основ і практично неможливо його перевести. За плян було 97 голосів, проти нього 302.

ВИТАЮТЬ ТОМУ МУНІЯ.

НЮ ЙОРК. — Том Муні, якого в деяких колах уважають за „найбільшого мученика в історії американського робітничого руху", прибув до Ню Йорку у відвідини. Через помилку він взяв у Шікаґу інший поїзд і приїхав до Ню Йорку дві години закоро. Не знайшовши нікого на стації, а знаючи, що в Ню Йорку приготовляли йому величаві приняття, він зачекав дві години на стації, а опісля в означений час знов удався на плятформу, де були зібрані чисельно ті, що прийшли його витати. Том Муні піде в товаристві приятелів на Світову Виставу, де офіційно привитає його посадник Ля Ґвардія.

КУБА НЕ ВПУСКАЄ ЖИДІВ-УТІКАЧІВ.

ГАВАНА. — Сюди прибув корабель „Сейнт Луіс" і привіз зо собою 917 жидівських утікачів з Німеччини. Корабель стояв кілька днів у порті, але місцеві власті заборонили жидам висідати. Тепер кубанські власті дали приказ кораблеві, щоб той їхав собі далі. Колиб корабель не захотів, то вони змусять його.

ТАКИ ДАЛІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ НА ВИПАДОК ВІЙНИ.

ВАШИНГТОН. — Конгрес затвердив сто мільонів долярів, призначених на закупно таких мінералів, яких потрібно Америці на випадок війни. Ті мінерали будуть зложені в маґазинах і вжиті лише на випадок війни. Вони будуть вільні від митових оплат.

ЗАГОСТРЮЮТЬ МІРИ ПРОТИ ШПИГУНСТВА.

ВАШИНГТОН. — Головний прокуратор Мурфі сказав, що власті застосують всякі міри в боротьбі зо шпигунством, яке, головно на західнім побережжі, в Сан Франсіско, дуже розпаношилось. В тих околицях трапляються часті випадки саботажів, у яких невідомі справники нищать обєкти, вартісні для воєнних цілей.

„СВІТЛО ПРИЯЗНИ" З ЯПОНІЇ.

НЮ ЙОРК. — На Світову Виставу японка Акіко Цукімото привезла з Японії малий ліхтарець із „світлом приязни". Цей ліхтарець запалено зо старого японського реліґійного вівтаря, на якому безперервно горить світло від півтори тисячі літ.

РОЗПОЧАЛИСЬ ТАНЦІ В ПАРКУ.

НЮ ЙОРК. — В Центральному Парку в Ню Йорку, на „Мол", розпочато прилюдні танці. Та водночас місто видало розпорядки, щоб „джентельмени" поводились як слід. Отож заборонено їм скидати блюзки курити папіроски і мати на голові капелюхи підчас танцю. А паням заборонено разом з іншими панями танцювати. Не вільно теж підчас танцю втручатись до пар і відбирати комусь танцерку.

ВОЛЕС НА ІНДЕКСІ.

Влада Гавайських островів заборонила кольпортувати твори славного англійського письменника кримінальних творів Едгара Волеса. Причиною заборони було те, що останнього року збільшилася скількість проступків, які були майже точною копією кримінальних фактів, що їх описує Волес. Наслідування пішло так далеко, що декотрі проступники у своїх зізнаннях перед слідчою поліцією називались іменами й назвищами героїв повістей Волеса. Треба було довший час вести слідство, щоб устійнити тотожність проступника.

НЕЩАСЛИВИЙ ВИПАДОК У ЗАГАЛЬНІЙ ЛІЧНИЦІ У ЛЬВОВІ.

У хвилині, коли послугач у ґінекольоґічному відділі Загальної Лічниці у Львові, Карло Блащишин, вийшов на подвіря, з надбудованого третього поверха ґінекольоґічного відділу впала цегла і поцілила його в голову. Цегла заломила йому череп. Стан Блащишина безнадійний. Блащишин — батько пятьох дітей.

КОЛЬОНІЇ ГОЛЯНДІЇ ЗАГРОЖЕНІ.

Голяндія — то собі невеличка надморська державка в Европі, що закрив би її Галичиною. Має Голяндія тільки 8 мільонів населення. Та крім того має на Далекому Сході, між Азією й Австралією, величезні кольонії, які називаємо Східними Індіями. Належать до Голяндії такі великі острови, як: Суматра, Ява, більша часть Борнео, Целебес, половина Нової Ґвінеї, тощо. Разом усі ті голяндські кольонії мають до 734 тисячі квадратових миль простору, тобто можна на них помістити й Німеччину, Францію, Польщу, Італію в додатку до самої Голяндії! А живе там понад 60 мільонів населення. Багаті то острови Суматра, Ява, Борнео, Целебес та Нова Ґвінея. Є там гума, газоліна, цукрова троща, чай і тому подібні продукти. А Голяндія маленька... Хтож стане спадкоємцем отих островів? Найближче до Східних Індій Ніпонові.

НАПАД НА ДОРОЗІ.

На Миколу Гурмана, що йшов з Михайлом Дідухом з Девятник до села Щирецька Гута коло Вибранівки, повіт Бібрка, між Березиною і Щирецькою Гутою напали чотири римо-католики і під загрозою ножа та гумової палки зірвали з нього гуцульську бинду з вишиваної сорочки. По нападі напасники пішли до Вибранівки, де живуть, а нападений Гурман повідомив про напад команданта поліції в Соколівці.

ЖАХЛИВА СМЕРТЬ УЧНЯ.

19-літній учень зо Стрия, Богдан Білик, їдучи „зайцем", виліз на дах залізничого возу, щоб скритися перед кондуктором. У хвилині, коли поїзд доїжджав до Стинави, Білик ударив головою об зання моста, впав між вагони і згинув під колесами поїзду.

ПО 118 ОСІБ НА ФАРМІ.

Колиб усі ніпонські острови, що становлять корінний Ніпон, поділив на канадійські фарми, то булоб 595,024 фарми. А відомо: кожна фарма має 160 акрів землі. Самих же ніпонців на отих 595,024 фармах живе аж понад 70 мільонів. То виходить, що на кожний такий клапоть землі, що закрив би канадійською фармою, припадає до 118 ніпонців. Та памятаймо, що Ніпон не тільки рівнина. Ще більше там горбів та гір, як рівнини. Тож більша частина Ніпону не надається під управу землі. А це значить, що на кожну особу в Ніпоні не припаде і по третині акра урожайної землі. Оце й пояснює, чому Ніпон старається здобути собі кольонії на суходолі Азії, головно коштом Китаю. Мабуть, що в будучині і на Сибір посунуться ніпонці!

ЗА ВИШИВКИ.

16. м. м на шляху між Ст. Самбором і Бусовиськами в полудневих годинах два проїжджаючі мотоциклі, стрінувши на своїй дорозі молодого хлопця в вишиванці, зупинилися, витяли застрашеному хлопцеві вишивану частину сорочки, побили хлопця і відїхали. Хлопець, що сильно перелякався, лежить хворий. У Стрілках ті самі люди викликали зноміж юрби людей, що виходили з церкви, парубка в вишиванці, побили його і мерщій відїхали. Подібних випадків було більше.

ЗАТРУБИЛИ НА ТРУБАХ З ГРОБУ ТУТАНКГАМЕНА.

Останніми днями англійське радіо підчас викладу про славне відкриття гробівниці Тутанкгамена з 1922. р. владило особливий концерт. Заграли на трубах, що їх 1922-го р. знайшли у гробниці Тутанкгамена, а що їх зладили тому 3,000 літ.

НА КАРУ СМЕРТИ.

Окружний суд у Луцьку підчас виїздної сесії в Ковлі засудив на кару смерти через повішення Степана Макарука, обвинуваченого за вбивство брата Олекси, його двомісячної доньки і зранення жінки.

ДОШКИ З ТОРФУ НА МЕБЛІ.

В Німеччині тепер виробляють уже меблі і з таких дощок, що вироблені із стисненого торфу - моху. Торфові дошки мають тільки тоненьку пластинку з дерева на собі.

30 БУДИНКІВ ЗГОРІЛО.

20. квітня в Олеші, повіт Бучач, у 9-тій вечері вибухла пожежа у загороді І. Михальського. Вогонь перекинувся скоро на сусідні господарства Фр. і К. Фридлевичів, де згорів живий і мертвий інвентар. Унаслідок вітру вогонь заняв ряд забудовань, власности 12 господарів. Згоріло назагал 30 будинків; частинно ушкоджена також школа. Втрата сягає понад 50,000 зл. Вогонь повстав з невідомої причини. На поміч прибули три пожежні сторожі з сусідніх сіл, а це: з Переволоки, Озерян і Добровід.

НЕ ДАЮТЬ ДОЗВОЛІВ.

Культурно - освітнє життя в Дрогобиччині переживає тяжкі часи. Від осени м. р., себто після закінчення ювілейних свят у честь „Просвіти", повітове староство не дає дозволу на вистави. Пять читалень припинено в діяльності, а саме: в Більчі-Болонню, Залікті, Бистриці та Летні.

ЗАСТРІЛИВ ШВАГРА І СЕБЕ.

37-літній Едвард Зелігман, власник рільного господарства у Новосілках Передних, повіт Рава Руська, застрілив свого шваґра Л. Брудку, бувшого пиводовника поліції. По вбивстві Зелігман відібрав собі життя вистрілом з того самого револьвера. Брудка був співвласником разом з Зелігманом дібр у Новосілках Передних.

ВІДКРИЛИ КОМЕТУ.

Обсерваторія в Осльо (Норвеґія) повідомила астрономічну централю у Копенгазі, що відкрили комету, видну голим оком. Це найясніша комета з усіх комет за останніх 30 літ. Уже й віщують, що буде війна, бо на небі появилася комета.

ПРИПАДОК МАШИНІСТА.

Коло залізничої стації у Білобожниці, повіт Чортків, у машині поїзду, що їхав зо Станиславова до Чорткова, зірвався спустовий вентиль, у наслідок чого зачала видобуватися пара з котла. Машиніст, що провадив поїзд, Лі Шнайд, з нараженням життя зміг затримати поїзд щойно за стацією у Білобожниці, сильно попаривши собі руки і ноги.

ПІДПАЛИЛИ ЧИТАЛЬНЮ „ПРОСВІТИ".

Якась злочинна рука ніччю з 25 на 26. квітня в годині 2. підпалила дім читальні „Просвіти" в Стоянцях. Тому, що дім був критий соломою, вогонь швидко обхопив цілу стріху, так, що коли збіглися просвітяни ратувати, то дах уже цілком згорів, а врятували тільки зруб. Читальня була обезпечена в П. З. В. У. на суму 650 зл.

ЗНАЙШЛИ МЕРТВЕ ТІЛО ЦАЙҐЕРА.

У державному лісі Іванівка знайшли мертве тіло Маєра Цайґера з Пістиня, прикрите землею грубости 5 цм. Цайґера вбили, здається, на грабіжницькому тлі.

НАПАД ПІД ДРОГОБИЧЕМ.

Три замасковані бандити напали на дім 60-літньої вдови Катерини Фіцькової у Бродниці коло Дрогобича. Напад мав грабіжницьке тло. Підчас бійки, що вивязалася між бандитами, й родиною вдови, згинув син Катерини, 22-літній Степан. Інші особи були легше або тяжче ранені. Бандити втекли, але їх зловила незабаром поліція.

КОШТОВНИЙ ПРОЦЕС.

Французька преса повідомляє, що процес масового вбивника Вайдмана, що відбувся недавно у Парижі, коштував кругло 600,000 франків.

ЯК УЧИТИ ІСТОРІЮ В СЕРЕДНІХ УКРАЇНСЬКИХ ШКОЛАХ?

ЛЬВІВ. — На ту тему, як подає „Діло" (ч. 112), відбулась у Львові конференція вчителів історіків, скликана з ініціятиви львівської Кураторії. З того, що було говорене на цій конференції вчителями поляками, видно, що в згаданих школах досі майже не вчили історії України, та що нема програми навчання такої історії. Коли таке було в українських школах, то очевидно, що в наскрізь польських ліцеях не порушувано взагалі ніяких проблем з історії України. Далі говорено про спеціяльну місію, яку мають поляки-вчителі в українських школах. Між іншим проф. Зелінський підкреслив, що коли поляки, що є вчителями в українських школах, хочуть мати вплив на молодь, то мусять вивчити основно українську мову, історію і літературу. Стверджено далі, що в школах існує повне баламутство щодо вживання назв „Русь", „руський" і „український". Дехто був за те, щоб в історії вживати назви „Русь" до половини XIX століття, а потім назв „Україна" і „український".

Кожний нарід має право називати себе, як хоче.

Так відповів на цей останній проєкт проф. Чубатий. Він подав, що річ у тому, що в сучасному розумінні назва „руський" тотожна з російською, а український нарід цілком не вважає себе російським. Порівняння з минулим не видержує критики. Бо у минулому німці, поляки чи росіяни звали себе інакше, а в науковій номенклятурі принята тепер одна назва: сучасна. Коли вчитель вживає тепер у школі назви „руський", то тим провокує молодь. І доходить до того, що в одній львівській ґімназії поляк-учитель вживає постійно назви „руський", а молодь веде з ним постійно скриту боротьбу, вживаючи тільки терміну „український".

Чи вчити про польські повстання?

Виринуло також питання, чи є вказане вчити українську молодь у Польщі про польські збройні повстання за самостійність. Дехто піддавав, що українська молодь може ті повстання „хибно" зрозуміти і „у своїх ідейних поривах наслідувати ідейні пориви польської молоді" і тим „дати себе звести на манівці".

Яку давати відповідь?

Стверджено далі, що вчителям дуже тяжко відповідати в українських школах на деякі питання, звязані з сучасним життям. Бо при навчанні проблем із сучасного життя і польської конституції українська молодь на кожному кроці засипує вчителя цілою низкою фактів із дійсности: чому української мови не шанують по урядах і залізницях, чому батькам української молоді не дозволяють купувати землі тільки тому, що вони українці, чому є „нумерус клявзус" в університетах для українців і т. п.

„ВИЩА КУЛЬТУРА".

ЛЬВІВ. — Українські часописи подають постійно новинки про те, як нищать українські написи на склепах. Навіть нищать вивіски українських адвокатів чи лікарів. Ось 17. травня б. р. знищив „хтось" другим наворотом українську вивіску лікаря д-ра Фіяяса у Львові при вул. Сапіги.

НЕМА ДНЯ БЕЗ ЗАСУДУ.

САМБІР. — Окружний суд засудив Евгена Ясеницького, бувшого учня четвертої ґімназійної кляси, на 4 роки вязниці й відібрання громадянських прав на 5 літ за приналежність до Організації Українських Націоналістів.

СОВЄТСЬКА РІВНОПРАВНІСТЬ!

КИЇВ. — „Вісті" повідомляють, що в Донбасі жінки допомагають своїм чоловікам і йдуть разом з ними працювати в шахти.

ЩО ТАКЕ СОВЄТСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ?

ЛЬВІВ. — На повище відповідає „Новий Час" цитатами з совєтських часописів „Ізвєстія" і „Красная Звезда". Отже совєтський патріотизм означає „готовість сьогоднішнього покоління віддати все за русскую землю, за її свободу і незалежність". Цей патріотизм має глибоке „історичне коріння", яке сягає в добу „Слова про похід Ігоря", часи Олександра Невського, Дмитра Донського, геройство чину Мініна і Пожарського, Полтавського бою і т. д. Совєтський патріотизм, пишуть совєтські газети, є історичний і національний, бо історично і національно є також і „русская революція". Комуністична партія тільки продовжає історичні традиції „нашого народу", бо „ми памятаємо народні рухи Болотнікова, Булавіна, Стенкі Разіна, Омеляна Пугачова, Гонти і Залізняка і т. д. Ми не забули заповітів, прикладів та ідей революційних борців, які їх видав наш народ — Радищева, Белінського, Чернишевського, Шевченка".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади нале ıть посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

І МИ ЗАМАНІФЕСТУЄМО!

День за днем розписуються американські ґазети про ріжні держави чи народи, що зарепрезентовані на Світовій Виставі в Ню Йорку. І були відкриття навіть таких павільонів, у яких будову вложена велика частина грошей, загарбаних від українців. Та проте ніде і при ніякій нагоді не було ніким виявлене, що в світі живе також і український нарід. Тільки один д-р Едвард Бенеш, бувший президент давньої Чехословаччини, згадав при відкритті чеського павільону за „карпато-рошенс". Та це треба вважати радше продовжуванням баламути, а не поміччю українському імені, чи українській ідеї.

Ось тому вже з того боку треба вважати великим здобутком, що нам таки вдалося побороти надзвичайні перешкоди і дістати неділю, 18. червня, на маніфестацію того, що український нарід живе і розвивається та творить і виявляє силу.

Наша маніфестація буде культурною маніфестацією нашої тут родженої молоді. Це буде вияв того, що молоді американці чи американки з українського роду перебрали з української культури і традиції, зокрема з культури тих своїх батьків, що прибули сюди до Америки з сільських хат України.

Старше покоління представлятиме в першу чергу головно проф. Олександер Кошиць, що проводитиме хором, як і ті, що є диригентами чи вчителями танків, хоч і між тими останніми є вже також — учителі з молоді. А справжня стара ґенерація буде тільки приглядатись до того, на повстання чого вона давала десятками літ свій труд і свою любов до свого рідного.

Коли виступаємо під українським іменем, то назагал стараємось виступати гідно. Та в теперішньому моменті ще більше треба вважати на те, щоби політична боротьба українського народу за його державну самостійність могла знайти нових симпатиків через симпатії до культури українців, до культури тих десятків міліонів з народньої української маси, які досі ще не можуть добитись політичної волі. Думаємо, що наша молодь це добре знає і відчуває і до цього застосується у своїх виступах з українською програмою на Світовій Виставі.

А старшому поколінню, і то з цілої Америки, треба бути в той день у Ню Йорку. І ще дітей своїх привезти. Очевидно, наскільки це можливе, наскільки хто має намір відвідати Світову Виставу. А вже не сумніваємося щодо цього, що українці з Великого Ню Йорку і з поблизьких міст зявляться в той день масово. Це вже такий обовязок, що його кожний і кожна з нас добре розуміє. Цеж для нас день радости, і то великої радости, бо ми таки свого діпняли і таки дістали нагоду заманіфестувати між іншими державними народами, що і ми є між ними. А ту нагоду дістали ми тут на американській землі — у вільній Америці. І це важне. І це треба памятати!

Ідеольоґія та політичні інтереси

Живемо в світі ідеольоґій. Не тільки в церкві, в парляменті, в школі, на вічах і в пресі чуємо й читаємо запитання: „Як віруєш?" Ідеольоґічні спори й роздори не минули також господарського життя — промислу й торговлі. Доходить до того, що деякі держави бойкотують товари, вироблені в країнах, котрі мають інший політичний устрій, або накладають на ці товари високі мита, (Америка — Німеччина). В політичних промовах і в часописах говориться про неминучу „ідеольоґічну війну", творяться „ідеольоґічні бльоки" держав — диктаторських і демократичних. Ідеольоґічні спори перекинулися також у науку, в літературу, в мистецтво, в театр, у фільми. Москва старанно вишукує „ідеольоґічні ухили" навіть у книгах з математики й фізики, не кажучи вже про „клясових ворогів", яких інтриґи вбачає в кожнім творі мистецтва, що відходить від канонів Леніна — Сталіна. В країнах авторитарних говориться про „збочене мистецтво" та про небажані напрями в науці; виходять списки заборонених книг і т. п. Між державами, що мають подібний політичний устрій, складаються в наших часах договори про взаємне підсилення й про спільну боротьбу проти ворожих світоглядів (прим., між тими державами, що пристали до пакту проти комуністичного інтернаціоналу).

Здається, на перший погляд, що ідеольоґія кермує і зовнішньою політикою держав. Не так воно є вдійсності. Кожна держава може вживати тої чи іншої ідеольоґічної (світоглядної) барви, але **на першім місці стоять політичні інтереси.** В історії вже нераз були ідеольоґічні союзи держав, але в рішучий момент виявлялися реальні „низькі" інтереси, що перевертали договори дном усі хитро збудовані пляни. Ось, наприклад, в першій половині 17-го віку, за часів трицятьлітньої війни в Німеччині, все, здавалося, було пройняте ідеольоґічними спорами між католиками і протестантами. Католицька Ліґа мала свого противника — Протестантську Унію — і після довголітньої пропаґандної діяльности ці сили зударилися в кривавій війні. Ціла Европа була поділилася тоді на два ворожі табори, як тепер щодо недавніх подій в Еспанії, і вісти з німецького поля бою люди в Лондоні, Мадриді, Парижі й Стокгольмі зустрічали з неменшою радістю або смутком, як у наших часах повідомлення про діла Франка або Міяхи в Еспанії. А проте і в той час у тодішніх реальних політиків переважав тверезий погляд на справу: **інтерес моєї держави стоїть вище від ідеольоґії.** Тому сталися такі, на перший погляд, дивовижні діла, як, наприклад, участь католицької Франції в війні проти німецьких католицьких князів. Диктатор Франції, кардинал Рішиліє, давав гроші протестантським володарям Данії і Швеції на війну проти католицької ліґи в Німеччині. Коли він побачив, що сила католиків незломлена, то післав у Німеччину французьке військо. Другий приклад: французька республіка за Великої революції, хоч мала демократичну ідеольоґію „на експорт", одначе дуже легко і цинічно торгувала тими чужими землями, що припиняли революційні ідеї, якщо мала з того інтерес. Наполеон І., цей найбільший артист на світовій сцені, хоч з погордою говорив про „ідеольоґів", то використовував визвольні кличі революції для розширення своєї держави. Тому, і тільки тому під прапорами Наполеона бились італійці, поляки, голяндці, бельґійці, та й в Україні імя цього „визвольника" („лібератер" стоїть на однім його монументі в Парижі) було дуже популярне.

І в наших часах ідеольоґія служить часто, як помічне знаряддя для політичної гри. Біда тільки, що люди часто цього не бачать. Ось, приміром В. Винниченко, нещасливий український політик, у своїй новій книжці доказує, що українцям треба було в 1919 році прийняти советську форму влади, і тоді, мовляв, Ленін не післав би свого війська в Україну. Таке засліплення має чоловік, котрий знає добре, що Москва йшла в Україну по хліб, по сало, по залізо, вугля і цукор, бож тоді сам Ленін писав, що в Москві люди „одубіють", якщо не дістануть збіжжя з України.

І в недавніх подіях у Карпатській Україні забагато клалося надій на „ідеольоґію" і забувалося про реальні інтереси. Дехто уявив собі, що коли ми навчилися підносити праву руку на римський спосіб, то в Італії скажуть: „от які добрі ті українці, мусимо їм помагати"! Сталося навпаки. Нас подаровано, віддано мадярам на поталу.

Отже, поменше надій на „ідеольоґію". Дивімося глибше в „корінь річей", на реальні інтереси. Хоч буде менше захоплення та ілюзій, але менше й розчарувань.

Я. І.

„Поучення Володимира Мономаха дітям"

На тлі памяток старого українського письменства, у яких порушено виховні питання, помітно відбивається „Поучення Володимира Мономаха дітям".

Те, що князі-володарі, вмираючи, залишали своїм дітям (зокрема синам престолонаслідникам) своєрідні ради і вказівки, як жити та кермувати державою, — явище в давніх часах дуже звичайне.

Ось згідно з свідоцтвом літопису кн. Ярослав Мудрий, умираючи, так повчав своїх дітей:

„Це я відходжу з цього світу, мої сини; майте в собі любов, бож ви брати від одного батька й матери. Коли будете в любови між собою, Бог буде в вас і покорить вам ваших ворогів і мирно житимете; а коли житимете в ненависти, в сварках і воюючи з собою, то погибнете самі й погубите землю своїх батьків, яку ми придбали нашою великою працею" і т. д.

Подібний характер передсмертного заповіту дітям має і Мономахове „Поучення". Та передовсім кілька слів про автора.

Кн. Володимир Мономах (володів 1113—1125. р.) був сином славного із знання пятьох мов князя Всеволода. Матірю його була грецька цісарівна. Як князь, залишив по собі Мономах память знатного та славного лицаря й орґанізатора, що потрапив зєдинити у своїх руках велику частину українських земель, а також і письменника. Перед смертю написав **Поучення дітям,** у якому дає своїм синам ряд указівок, як мають повнити свої обовязки княжі та загально-людські. В Поученні виразно зарисовуються три основні частини: релігійний виклад, правила княжого життя та власний життєпис, що повинен стати взірцем дітям.

Попри релігійний виклад, у якому автор, спираючись на псалтирі та творах св. отців церкви, дає поради, як проганяти гріхи, дуже цікава й ґовчальна частина друга.

У цій частині кн. Мономах указує дітям, як мають жити, щоби бути в згоді з Богом та людьми.

Ось цікавіші вийнятки з цього поучення:

„Передовсім не забувайте на бідних, але скільки зможете, нагодуйте їх і поможіть сиротам і обороніть удову самі, є не допустіть, щоб сильні погубили людину.

Говорячи про справу і зле і добре, не кляніться Богом...

Не майте гордости в серці та в розумі... Старих шануйте як батька, а молодих як братів.

У своїм домі не будьте ліниві, але всього доглядьте...

Вийшовши на війну, не лінуйтеся, не дивіться на воєводів (тобто не здавайтеся на них. — Ред.); не смакуйте ні в питті, ні в їжі, ні в спанні; і сторожі самі наладнуйте...

А зброї не скидайте з себе швидко, не розглянувшися; бо через лінивство людина погибає несподівано.

Бережися брехні та пиянства, бо через те погибає душа й тіло.

А найбільше пошануйте гостя, звідкиб він до вас не прийшов, чи він простий чи знатний, чи посол; як не зможете дарунком, то їжею і напитками; вони бо в своїх мандрівках понесуть про людину по всіх землях добру або злу славу.

Як знаєте що таке, що добре, того не забувайте, а чого не вмієте, того вчіться, як і мій батько, сидячи вдома, навчився пять мов, бо через те є пошани від інших країв. Лінивство бо це мати всього. Хто що вміє, то забуде, а не вміє того й не навчиться".

При вичислюванні обовязків князя автор Поучення відріжнює обовязки вдома та підчас дороги, а ці останні в часі военного походу й обізду своїх земель. Дуже цікаве й замітне те, що він відмічає наперед обовязки супроти інших людей, а щойно згодом вичислює обовязки супроти себе самого.

Третя частина „Поучення", це розповідь князя Мономаха про своє життя, пригоди на війні та вдома. Змалювавши образ активної людини свого часу, він, описуючи своє життя, начеб хотів дітям сказати: ось, дивіться, як я жив, і йдіть у мої сліди.

Він вичислює свої воєнні походи та ті всі труднощі, яких зазнав при кермуванні державою, розказує, як то він заходився, щоб забезпечити державу внутрі й назовні.

Живо й цікаво описуючи це все, він радить дітям усе бути хоробрими та не боятися смерти ні на війні ні від звірів, бо всякій людині місце і час її смерти призначені волею Бога.

Як бачимо, „Поучення Володимира Мономаха дітям" це перша в давньому українському письменстві більша памятка, в якій виховні прямування цього часу знайшли свій вислів. Читаючи сьогодні хочби і в винятках оте поучення, так і бачимо, як крізь його слова пробивається моралізаторський тон досвідченої і розумної людини, що хотілаб своїх дітей повести тією самою дорогою, що нею сама йшла ціле життя. А цю життєву дорогу, як бачимо, опромінювали якнайкращі чесноти — релігійні та загально людські та національно-громадянські, і їх сміло можна було покласти перед дітьми за взір, гідний наслідування.

Щобільше. Читаючи рядки Мономахового поучення, маємо наявний доказ, що в княжих часах, зокрема вже на початку 12. століття, були в нас світлі й розумні одиниці, що дуже доцінювали вагу виховання дітей і давали цьому вислів у своїх простеньких, безпретенсійних, а проте дуже ідейних творах, а таким в першу чергу є саме Мономахове Поучення. Не дивно, що воно між цього роду памятками нашого давнього письменства займає передове місце. — („Рідна Школа").

Мирослав Семчишин.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА
В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.
Частина третя.

(93)

Я прожив у них з тиждень, а потім загадав плисти далі Осколом, і став у них купувати все потрібне на дорогу. А вони кажуть: „на що нам гроші? — Ми грошей не знаємо. Нам от більше ніж гроші цвяхи потрібні, та в тебе їх нема". І дали вони мені всього потрібного і припасів на дорогу; я й поплив долі Осколом. Беріг крутий, всюди ліс, ніде ні хуторів, а з Оскола поплив я Донцем, а там на берегах став уже й містечка подибувати і я до них вступав, і там люди русскі, і вони мене годували. А з ріки Донця, порадившись людей, що в містечках живуть, я поплив горі рікою Тором, і плив, поки можна було плисти, а як стало мілко, що плисти годі, я покинув човен і пішов степом. Лісів там уже не було; припаси мої вичерпались, так я стріляв уже птахів на степу і тим живився. І так ідучи, натрапив на юрту ногайську; там людей було мало, все лише старі та малі, та жінки; всі молоді і здорові пішли на війну під Астрахан, відповідно до твого ханського приказу. Я їм кажу: „продайте мені коня". — „А куде ти йдеш?" — питають вони. — Я їм кажу: „до самого найяснішого хана". — А вони мені: „хто тебе знає, що ти за один! Коня ми тобі так дамо, але проведемо тебе до перекіпського бея". — „Щож" — кажу — для мене й ліпше". Вони мене провели до Перекопу, а перекіпського бея вдома не було, в похід з тобою ходив. А в його заступстві всім рядив мурза Кулдик. Привели мене до того мурзи, а він лихий чоловік, став на мене кричати: „ти — каже — шпигун московський, — я тебе велю повісити". А я йому кажу: — „коли ти мене велиш повісити, то найясніший хан прикаже тобі самому голову зрубати". — Та що, — каже, — твій хан, я його знати не хочу: в мене пан перекіпський бей". А я йому: „І ти, і твій бей хлопи найяснішого хана. Як ти смієш так неповажно говорити про найяснішого хана!" А він як крикне: „Що! ти ще мене смієш учити! Ей, люди, закуйте його! Він сміє зле виражатися про нашого бея". А я йому кажу: „Я про твого бея нічого не говорю злого, ми з ним нераз обідали у найяснішого хана, а тобі я в очі кажу: Ти простак, мужик, не важся говорити зле про твого і мого володаря". Тут людей десять до мене приступили скували мене; я дався їм. Вони на мене заложили кайдани. Тоді я засміявся і сказав: „мурзо Кулдику! — ти думаєш, твої кайдани кріпкі, глядн: які вони". Сіпнув і розірвав кайдани. Кулдик очі витріщив, а я йому кажу: „не бійся, я не втечу. Я Кудеяр, коли ти чував, той сам, що найяснішому ханові життя і царство спас перед ледарями мурзами. Тебе лишив бей своїм заступником; волі твоїй я покоряюся: хочеш — відпусти мене до Бакчисараю, хочеш — тут кажи лишитись, і я лишуся, буду ждати твого бея; а ти мені не говори нісенітниць про нашого володаря". Тоді мурза сказав: „Коли ти Кудеяр, то нема що з тобою починати. Видиш, я не з власної волі те робив. Бей не казав нікого пропускати без ханського або його письма, а в тебе нема ніякого". — „Ти добре говориш, — сказав я — держи мене до приїзду свого бея". І я лишився. Кулдик - мурза став зо мною обходитися ласкаво, за стіл з собою саджав і в лазню мене велів водити. А тут приїхав Орабей: так той пізнав мене і приказав провести до тебе, мій найясніший хане!

— О, великий Аллах! — сказав хан, які нечувані біди ти переживав, мій Кудеяре. Але тепер по всій твоїй біді ти заживеш в нас у почесті і славі. Хочеш — оставайся при своїй вірі: я, як і перше тобі обіцяв, дам тобі землі і церкву позволю побудувати. А нам би всім хотілося, щоб ти був одної віри з нами чоловік. Тодіб ми посадили тебе в курилтаю і ти би був найяснішим чоловіком у нашім кримськім юрті. А, Кудеяре! Ти мудрий! Розваж. Ти був у християнській вірі, а чого зазнав? Самих злиднів! Правда, християни не погані, вони вірять у правдивого Бога і почитають великого посланника Ісуса, сина Марії. Але християни не пізнали і не хотять пізнати мудрости мудростей нашого корану. Прийми нашу праву віру і побачиш, як Бог нагородить тебе за таке богоприятне діло.

— Найясніший хане! — сказав Кудеяр — твої слова правдиві. Тепер я бачу, що іслям святіший і праведніший від християнства. Кріпко я держався християнського закону, думав тим Богу сподобатися, а Бог мені щастя не післав: все лише злидні за злиднями! Я зненавидів Москву, і людей московських, і віру їх, відрікаюся від них і від їх віри, приймаю іслям і стаюсь вашим татарином.

Девлет-Ґірей скочив з місця і закликав:

— О, великий пророче! Великі діла твориш ти! Ти навернув серце й ум нашого Кудеяра до твоєї правди. В твоїй книзі сказано: хто оставить Богові сторону свою, той знайде багаті джерела! Ми повинні засипати Кудеярами всіми благодатями життя! Нині найщасливіший день у моїм житті.

Він кинувсь обіймати і цілувати Кудеяра. Мурзи також обіймали його і виявляли радість.

Кудеяр приймив іслям і хан наділив його гідністю тат-аґаси, начальника над кримськими християнами. А що Кудеяр по татарськи читати і писати не вмів, таксамо як і по русски, то при нім був татарин секретар і все за нього робив.

Треба було Кудеярові розстатися зо своїм хрестом. Але Кудеяр привик до того таємничого хреста, дару незнаних родичів. Відцуравшись від християнства в приступі великої злоби, він зберіг забобонне почитання і страх перед тайною золотою річчю. Кудеяр здоймив свій хрест із шиї, але беріг у шкатулі як скарб. Бог знає, яка віра ліпша, — розважав він собі. — Колиб я остався християнином, мені би тут не було добре; всі мурзи менеб ні за що не мали. А тепер я з ними в раді сидітиму".

І от Кудеяр став засідати в курилтаю. Знаючи, як хан йому сприяє, всі підлещувались йому, особливо імами і мулли, вдоволені його відступництвом. Вони вихваляли його на всі лади, обсипали цвітами арабської красноріччивости. Головна і постійна рада, яку Кудеяр давав ханові і його вельможам, була — йти на Москву, знищити її, знищити царя Івана з цілим родом його, поневолити ввесь московський нарід і підчинити його власти татар. Кудеяр став татарським патріотом, завзятішим ніж самі татари; його пориви очарували всіх; але в квестії про війну з Москвою татарський патріотизм стрічався з квестією про вмішання в ту війну Туреччини.

Торічний похід турків і татар був невдалий. Вони не лише не покорили Астрахані, але вертаючися, стратили багато турків внаслідок ріжних бід, що набавляли їх смертельних недуг. І татарам також [illegible] сталося; тому тепер мурзи не дуже рвалися йти знов на війну. Явласький бей сказав:

(Дальше буде).

З ДНЯ

БЕНЕШ ПРО ХОРОБРІСТЬ...

В часі відкриття чехословацького павільону на Світовій Виставі виголосив промову між іншими і бувший чеський президент Едвард Бенеш, та сказав такі слова: „Вистава розказує історію про хоробрий нарід, який існує сьогодня, як існував у минулому... Ще не винайдено таких повзів, літаків і трійливих ґазів, які змоглиб здобути душу нації, а република Чехо-Словаччини заховала свою душу".

У звязку зтим відкриттям і промовами американські ґазети подали довші звідомлення з заголовками „Бесідники підносять відвагу чехів".

ЧИ СПРАВДІ ВІДВАГА?

Слухаючи слів Бенеша, нагадувалась народня приповідка, що „люди залюбки говорять про ті речі, яких їм найбільше потрібно".

Бо чомуж п. Бенеш не покликав ось тих хоробрих чехів до війни проти німців тоді, коли сам він стояв на чолі держави і коли чехи мали свою державу, свою знамениту озброєну армію, тисячі літаків, сотки повзів, десятки тисяч гармат і скорострілів, а крім цього ще й знамениті укріплення, подібні до французьких укріплень на лінії Мажіна? Тоді був відповідний час говорити про „відвагу народу", і її виявити, а не тепер на вигнанні, на Світовій Виставі в Ню Йорку...

ЧИ БУЛО КОРИСНО ВОЮВАТИ?

Запитаний про це чех відповість: „Не було розумно воювати з німцями; положення було таке, що чехів усі опустили і вони мусіли би були з великими втратами програти". Ось це є те роздумування, що виросло на тій бенешівській політиці холодного розсудку, яка всякий учинок розглядає під кутом практичности. У висліді, на їхнє здивування, докочуються вони до таких „осягів", що показуються зовсім непрактичними.

РАЦІОНАЛІЗМ НА ВІЙНІ.

Перед усяким виповідженням війни провідники повинні добре розраховувати кожний крок, щоб не довести нарід до нещастя. Вони повинні керуватись холодним розрахунком. Та зле діється, коли тим холодним розрахунком, тою практичною фільософією заражується широкий загал, ціла нація. Тоді вже така нація ніяк не хоче воювати, під жадними умовами. Бо раціонально і практично думаючий вояк все прийде до висновку, що краще жити, хочби в неволі, ніж зовсім не жити. До подібного висновку прийде і кожний громадянин з вулиці, заключаючи „раціонально", що краще, коли по його місті будуть машерувати вояки чужої армії, ніжби те місто мало обернутися в руїни...

Отака „практична", раціоналістична фільософія спихає націю згодом до опідлення, до капітуляції.

„ЛИЦАРІ АБСУРДУ".

Нераз чуємо чи читаємо про „лицарів абсурду". Дехто з пошаною вимовляє ті слова, дехто з них сміється. Ці слова означають саме тих геройських людей, які в критичному для нації моменті забувають про всі розумові, практичні, холоднокровні розрахунки й кидаються в бій, хочби проти цілого світу, хочби з виразним переконанням, що йдуть на певну смерть; щоб тільки врятувати честь народу, щоб залишити геройську легенду для наступних поколінь. Так, як це зробили Січовики Карпатської України.

I нераз ці „лицарі абсурду" доконують чудес. Нераз перемагають десятькротно чисельнішого ворога. А нераз падають на полі слави. Та, впавши, вони, як сказано, полишають за собою геройську леґенду, що овіває серця інших, ладує їх страшним моральним динамітом і веде їх до чергового геройського змагу, аж доки вони не осягнуть того, за що ті перші поклали свої голови.

ЩО МОГЛИ ЗРОБИТИ ЧЕХИ?

Не нашим ділом радити чехам, що вони повинні були зробити в часі відомого конфлікту. Думаємо, що вони зробили те, до чого були здібні. Та всетаки, якби вони були думали менше „практично" й мали у себе більший відсоток отих висміюваних і в нас деякими людьми, „лицарів абсурду", то вони могли вийти переможно навіть з конфлікту з німцями. Їх лицарський жест був би скоро зеднав для них союзників. По кількох місяцях їхнього змагу цілком певно булаб знайшлася по їх боці Англія і Франція. Хіба пів року пізніше Англія не ґарантувала загроженій Польщі її границь? Йшло про те, щоб виявити народню хоробрість, видержати перші удари.

Та цього чехи не зробили. Вони думали „практично", „розумом", і додумались до того, що втратили свою державність. Те, що тепер Бенеші на вигнанні знов починають говорити про „відвагу" їхнього народу, про „солідарність", багато не поможе, коли це змішане з деклямацією про взаємну любов „чеського, словацького і карпато-російського народу". Бо такі фрази доказують, що історія таких, як Бенеш, мало чого навчила. Вони знов ставлять на той шлях, що вже раз довів їх до катастрофи. Там, де требаб говорити дійсно практично й розсудно, чуємо старі фрази.

У 25-ЛІТТЯ ВИВЕЗЕННЯ МИТРОПОЛИТА ШЕПТИЦЬКОГО ДО РОСІЇ

Російські війська заняли були Львів 3. вересня 1914 року. Зараз припинили видавання часопису „Діло", замкнули книгарню Товариства ім. Шевченка й усі українські товариства, політичні й освітні, товариські й економічні.

Вже дня 4. вересня коло 11. год. вночі приїхав до митрополита Шептицького ґубернатор ґр. Шереметев, а за ним два старшини, щоб увязнити митрополита. Ґубернаторові було ніяково і він забрав старшин зо собою. Старшини предложили приказ, що мають арештувати митрополита. Вивезли митрополита до Бібрки, де ґенерал Брусилов мав головну кватиру. Митрополит сказав, що являється на приказ, Брусилов відповів, що не взивав митрополита до себе. Це сталося помилково, бо ґенерал хотів бачитися лише з митрополитом і заявити, що робить його відповідальним за порядок у Львові. Хотів сказати це митрополитові щойно у Львові, та офіцири зле зрозуміли і взяли це за неґайний приказ.

Митрополит вернувся до Львова, та вже 19. вересня його арештували вдруге, нібито за те, що 13. вересня відправив в Успенській церкві проповідь, у якій взивав вірних, щоб не покидали своєї віри. 20 вересня митрополит був уже в Києві.

Митрополит знав, що царський уряд схоче знищити уніятську церкву в Галичині, тому висвятив у готелевій кімнаті о. д-ра Боцяна на луцького епископа. Замісць жезла вручив о. Боцянові свою палицю, на якій власноручно вирізьбив дату і перші букви епископа Боцяна та свої.

З Киева вивезли митрополита Шептицького до Нижнього Новгорода. Єпископ Боцян відїхав до Львова.

У Новгороді митрополит не побув довго, бо уряд боявся, що митрполит, як визначна особа, буде мати вплив на політику. Вивезли митрополита до Курська та примістили як вязня у гостинниці. Із своїх власних грошей мусів удержувати митрополит не тільки себе, а також оплачувати квартиру за себе і за жандармів.

В Курську православним епископом був Тихон. Митр. Шептицький хотів відвідати його. Поліція довго не давала відповіди, а потім епископ удавав ображеного, що митрополит його не відвідав. Тимчасом він сам заараджував таку комедію. А коли раз митрополит зайшов був під караулом до православної церкви, епископ просив ґубернатора, щоби заборонив митр. Шептицькому приходити до православної церкви, або щоб митрополит виходив із церкви по словах: „Оглашеннії ізійдіте!"

Губернатор не згодився на те. Колиж тією справою зайнялися часописи і дума (парлямент), епископ боронився, що такого домагання не ставив. Ця подія зробила митрополитові розголос в Росії.

За звільнення митрополита вставлялися ріжні визначні особи, м. ін. княгиня Віттенштайн (теща канцлера Гогенльоге) й еспанський король. Ті заходи не помогли нічого, бо міністер заграничних справ Сазонов, був запеклим ворогом митрополита. Він хотів його поставити перед воєнний суд.

Ввесь час держали митрополита в заперті. Наслідком повного відокремлення від людей цілих 15 місяців і безнастанної загрози смерти, колиб митрополита віддали воєнному судові, витворилась у вязня серцева недуга.

По дворічнім побуті у Курську митрополита примістили у Суздальськім монастирі. Суздальський монастир це страшна каторга для духовенства. Засилали туди непокірних духовників і сектантів. Хто попався до Суздальського монастиря, вже з нього не вийшов живий. Згинуло там теж чимало українських уніятських священиків. Митрополит Шептицький теж не надіявся вийти вже з того монастиря, тимбільше, що царський уряд повідомив папу, що не поверне митрополита на його престіл до Львова.

Проти запроторення митрополита у Суздальському монастирі-каторзі запротестував письменник Короленко у „Русских Записках". Питався, яким правом замкнули там митрополита, хоч урядово цю каторгу вже скасовано; яке право має до уніятського митрополита святіший Синод, коли по закону він підлягає папі. 22

Наслідком того протесту і запитів у думі міністерство рішилося дати митрополитові платню, яку мали російські владики і примістити його в Ярославлі.

Це було вже четверте місце у неволі в Росії. В **Нижньому Новгороді** перебув митрополит тиждень, у **Курську** два роки, у **Суздалі** три місяці. Тепер ішла черга на **Ярославль**, одначе епископ Антоній приказав приставити митрополита до Володимира.

Тепер епископ Антоній був уже чемніший. Підчас обіду розмовляв на церковні теми. Єп. Антоній був тепер ввічливий завдяки статті Короленка і запитам у думі. І відчував мабуть докори совісти, що митрополита запроторили у Суздальськім монастирі.

Далі відїхав митр. Шептицький до **Ярославля**. Тут уже дозволили митрополитові виходити на місто в товаристві тайного аґента. Жив у порожніх пятьох кімнатах, зовсім відокремлений від людей, наче в пустині. Одинокою розрадою була поява городового (поліцая), що варив митрополитові їсти. У тій самотині перебував митрополит Шептицький до революції, коли то в половині березня 1917 року міліція щезла зперед дому, з якому вязнили митрополита. І так опинився митрополит на волі. Коли приїхав до Петербурга, українська кольонія улаштувала в його честь концерт. Та вже з концерту вернувся хорий, занедужав на запалення олегочної. Перележав три тижні. Із Петербурга відїхав митрополит до Киева. Тут відправив богослуження в латинському костелі, бо в Росії не було греко-католицьких церков, тому, що Росія не признавала цього обряду. Щоби на будуче українці мали свою греко-католицьку церкву, управа Киева віддала 600 сяжнів землі у середині міста та будівельний матеріял. Небаром станула там своя каплиця.

Із Киева виїхав митрополит до Москви, а за два дні до Петербурга. Тут довго ще мусів ждати на пашпорт, щоб міг покинути Росію. У Петербурзі митрополит відшукав у своєму архіві, який москалі вивезли зо Львова, документ, яким Рим уповажнив його управляти греко-католицькою церквою в Росії. Цей акт бут дуже важний, бо це право, а латинські епископи (себто польські) твердили, що лише вони мають таке право.

Коли вкінці митрополит одержав пашпорт, виїхав 6. липня 1917 р. із Петербурга до Швеції. На границі москалі відібрали митрополитові всі харчі, оставили лише т. зв. сіеру (смолу з модрини, яку сибірські люди жвуть), а яку митрополит віз на показ. — Коли митрополит спитав, що буде по дорозі їсти, прапорщик відповів: „Пусть вам Австрія дасть".

До Стокгольму приїхав митр. Шептицький 9. липня 1917 р. Привитали митрополита місцеві українці, м. ін. співак держ. опери Менціньский. Із Швеції митрополит переїхав через Швайцарію й Австрію до Львова, куди приїхав 8. вересня 1917 року.

ДЛЯ ВИКІНЧЕННЯ ПІДГОТОВИ ТАНЦІВ ДЛЯ ВИСТУПУ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Неділя, 18-го червня 1939 р., вже за плечима. Того дня американська молодь українського роду має велике завдання, а це представити українські мистецькі надбання на Світовій Виставі в Ню Йорку.

Від довшого часу йшла підготова танців під управою Андрія Кістя й Б. Лаврика. Тепер треба всім танцюристам зійтися на ґенеральну пробу. Ця проба відбудеться в суботу, 10 червня 1939 р., від год. 10 рано до 4 пополудні в Ню Йорку, у великій салі дому Карпатія, під ч. 217 Іст 6-та вулиця.

Оцим просимо всіх танцюристів, що підготовлялися під управою п. Кістя в Ню Йорку та сусідніх громадах, щоби прибули точно на означений час і в означене місце на цю ґенеральну пробу.

Пробу переведе п. Кість з допомогою п. Михайла Германа та інших інструкторів.

При цій нагоді окремий заклик до танцюристів, що колинебудь давніше вчились українського танцю та вже виступали прилюдно. Тих танцюристів просимо прибути в пятницю, 9 червня, від год. 7 до 9 ввечір на спеціяльну пробу до дому Карпатія, 217 Іст 6-та вулиця в Ню Йорку, щоб теж підготовитись до виступу на Світовій Виставі. Діти до 14 літ повинні прийти в год. 5, а старші від 15 літ в год. 7 ввечір.

Просимо Вп. Родичів послухати цього заклику і спонукати своїх дітей явитися на пробі, як сказано в оцій обіжці, бо справа незвичайно важна і пильна.

Українсько-Американське Виставове Товариство.

З МУЗЕЮ ВИЗВОЛЬНОЇ БОРОТЬБИ УКРАЇНИ В ПРАЗІ

(Свято відкриття Музею у власному домі).

29. червня цього року в Празі Чеській відбудеться скромне, але знаменне історичне свято. В той день Музей Визвольної Боротьби відчинить двері свого власного „Українського Дому", в якому розміщено на призначених місцях — салях, покоях, у вітринах, на полицях і в скринях — багаті музейні та архівні збірки. 14 літ збирав Музей ці скарби, переховуючи їх у принагідних найманих помешканнях. 6 літ Товариство Музею збирало грошеві пожертви на будову власного дому для Музею. Аж тепер тільки многолітні зусилля Товариства й Музею, завдяки участі тисяч і тисяч жертводавців, завершились повним успіхом: Музей настало розташувавсь у власному домі. Музей насправді став Музеєм Визвольної Боротьби України!

День відкриття Музею у власному, для Музею уладженому, домі дійсно є святом. Святом не тільки для Музею й Товариства, що Музеєм безпосередньо опікується, але й святом для жертводавців, цих найактивніших, найчуліших, найсвідоміших представників Українського громадянства, що своїми добровільними пожертвами збагатили Музей збірками та уможливили ці збірки відповідно розмістити у власному домі.

В той день вони одержують моральне задоволення, бож їхніми жертвами Музей Визвольної Боротьби придбав свою власну домівку.

Щоб наявно відзначити їхній національної ваги чин та виявити пошану і вдячність Товариства й Музею, управа Товариства відвела їм переднє місце на Святі відкриття Музею, включивши жертводавців до складу Почесного Комітету Свята.

Відкриття Музею Визвольної Боротьби України мусимо відбути врочисто й всенародньо. Тому управа Товариства звернуться до членів Т-ва, теперішніх і майбутніх жертводавців і прихильників, до цілого Українського громадянства на рідних землях і на чужині з гарячим закликом, запрошуючи прийняти якнайчисленнішу участь у Святі відкриття Музею своєю особистою присутністю та іншими доступними способами: святочними грошовими дарами, надісланням привітів, музейних та архівних матеріялів, згадкою в пресі тощо.

Хай наше Свято стане Святом української національної єдности і спільного чину!

Слава Україні!

М. Павлічук, р. в. Секретар.

А. Яковлів, р. в. Голова.

КОНФУЦІЙ І МОЙСЕЙ.

Конфуцій та Мойсей були великими законодавцями: Конфуцій для китайців, Мойсей для жидів. І жиди ще й досі живуть отими законами, що Мойсей дав їм тому три з половиною тисячі літ. І китайці ще до наших часів живуть згідно з тими моральними законами, що їх зібрав та впорядкував Конфуцій тому дві з половиною тисячі літ.

І Мойсей і Конфуцій були великими законодавцями. Вони навчали, як жити гідно та морально. Одначе вони більше ваги клали на те, щоб людям означити, чого не можна робити, як на те, що люди повинні робити.

Та можна придержуватися законів і жити безгрішно, однак і добра ніякого не творити. Тож іще вище стоїть та наука, що навчає, як творити велике добро. От, наприклад, Ісус Христос навчав любови ближнього. Христос не тільки казав: жий гідно та праведно! Він навчав: люби свого ближнього, тобто добро роби свому ближньому. Ну, а хто добро робить людям, той і закону не переступає. Оцим то величава наука Ісуса Христа вища від законодатної науки і Конфуція і Мойсея.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Святочна Академія в честь бл. п. Е. Коновальця.

Заходом окружної управи О.Д.В.У. відбулася в неділю, 14. травня 1939 р., святочна Академія в честь трагічно погиблого полк. Евгена Коновальця. У великій гарній салі у Вашінгтон Ірвінг Гайскул ціла сцена була вбрана жалібно, а по середині пишався портрет Покійного. Перед портретом цвітами вкрашена могила, яка з певністю думки всіх присутніх на цім святі понесла ген далеко до Ротердаму, на справдішню могилу Того, який усіх нас поривав, наклинував до боротьби, до праці для кращого завтра, — над могилою живий образ, двоє маленьких діточок і мати-Україна. Як діти виступало двоє малих школярів: Й. Левицький і А. Олійник, як Україна пані А. Гладун, бувша референтка У.З.Х. О.Д.В.У., а теперішня його головна організаторка. Хорові точки виконав хор ОДВУ „Думка" під проводом п. М. Скоробогача. Хор цей дуже гарно вивязався зо свойого завдання, а публика викликувала його майже по кожній пісні. Збірні деклямації під умілим проводом п. Труша вийшли також гарно. Деклямація „На смерть Вождя", яку віддеклямував п. Т. Сушко, вийшла ще краще. На святі, як звичайно, були гарні і старанно виготовлені реферати. Один на тему „Евген Коновалець символ української визвольної ідеї", виголошений ред. „Націоналіста" п. В. Душником, а другий реферат на тему „Культ героїв на тлі нашої доби", виголошений редактором „Свободи" п. Е. Ляховичем. Обидва реферати були вичерпно опрацьовані і такі повчальні, що хто хотів їх уважно вислухати, той міг з них багато навчитися. П. Е. Ляхович змалював Е. Коновальця як соборника, що умів соборницьку ідею защіпити в душі міліонів своїх братів. В часі свята пані М. Демидчук візвала присутніх зложити жертву на визвольну бортьбу. Після чого відбулась збірка, яка принесла $152 на повище згадану ціль. Тут треба додати, що в укр. кат. церкві св. Юра відбулася збірка підчас панахиди, яка принесла $19.05.

Гість.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Образ українського мистця в музею.

Дня 8. червня б. р. відбудеться в „Ди Нюарк Мюзеум" приміщення в музеї образу п. Василя Панчака, затитулованого „Українська Процесія". Від того дня буде можна оглядати цей образ упродовж кількох місяців. Образ стане власністю Музею. Про образ буде згадка в місцевих американських ґазетах, де буде подано, хто це малював. Артист Василь Панчак походить з села Черниці, жидачівського повіту. До Злучених Держав прибув 1909 року. Його праці були вже на ріжних американських виставах. Його образ „Жертва Цивілізації", який був виставлений у січні б. р. в „Мюнісіпел Арт Ґелері", дістав від публики найбільше голосів за добре виконану роботу. Він буде виставлений 14. червня б. р. знову у тій самій ґалерії.

Образ „Українська Процесія" п. Панчак подарував музеєві в Нюарку, за ініціятивою Чорноморської Січи.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

З забави на Карпатську Україну.

Дня 13 травня ц. р. пані Головата і пані Брикайло зробили несподіванку для громадян Анастасії й Олекси Ангел з нагоди 25-літніх роковин їх подружого життя. Ювиляти є щирі і працьовиті громадяни, як на релігійнім так і на народнім полі. Вони мають дві доньки, що також беруть активну участь в українськім громадянськім житті. Одна з них, що є урядницею на офісі, є головою місцевого У. З. Хреста. Друга є учителькою.

На згаданім ювилею приявні не забули і про народню ціль та зібрали на Карпатську Україну $18. Зложили: ювиляти $5; по $1: Г. Головатий, Мельник, М. Політило, І. Верещак, М. Микитюк, І. Клибан, Д. Охотка, В. Брикайло, Ю. Рапан, П. Чорнобай; по 50 ц.: М. Гось, М. Суханчик, С. Максимів, М. Павлишин, М. Вівчар, А. Вацик. Гроші вислано через Обеднання.

Присутній.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На народні цілі.

Братство св. Володимира, від. 130 У. Н. Союзу, на квартальних зборах 8 квітня ц. р. ухвалило видати з резервового фонду на народні цілі $30: українським інвалідам $15 і Рідній Школі $15. Тогож дня рішено передати Укр. Амер. Виставовому Товариству зібраних серед членів $9.50. Зложили по $1: Й. Тимошек, Н. Качуровський, А. Карпович, М. Криховець, П. Стахів, П. Малець, М. Тишецький, А. Наславський, М. Коваль; І. Тимців 50 ц. Суму, що разом виносить $39.50, післано через Обеднання.

М. Коваль, фін. секр.

БРИДЖПОРТ, ПА.

Раненим Січовикам і збігцям з Карпатської України.

В нашій громаді живе мале число українців. Заледве 50 родин. Проте ця маленька громада, коли йде про жертвенність для старого краю, не стоїть позаду інших громад. Вона розуміє свій національний обовязок, а крім того повинується закликам свого пароха о. Е. Бартоша, що теж закликає до жертвенности. Ось і тепер отець парох дав заклик до громади, щоб зложити жертви на наших збігців і Січовиків з Карпатської України.

Членкиці С. У. А., Йосифа Вовк, Марія Вовк і Катерина Сарабун, пішли по домах і зібрали $24.25. Жертви зложили: Михайлина Буката $1.50; по $1: о. Е. Бартош, С. Бурий (старший), М. Панчак, К. Білик, С. Шимра, Катерина Верхівська, К. Моштук, С. Волошин, Ю. Кушнір, П. Ходоба, А. Палай, Т. Савицький, П. Мартинюк, Катерина Бура, В. Стельмах, С. Козак; по 50 ц.: В. Козак, І. Влох, Ксеня Щуль, М. Стельмах, І. Бабей, В. Степаняк, І. Соколовський, Т. Голубений, П. Вовк, Й. Муц, І. Шибал, Й. Бабій, Н. Н.; Ксеня Мудра 25 ц. Гроші вислано через Обеднання.

Катерина Сарабун.

СИРАКЮЗ, Н. Й.

Січовикам і збігцям.

Заходом 9 відділу ОДВУ влаштовано 26-го травня ц. р. в Українському Народньому Домі вечерю, з якої дохід призначено на поміч раненим січовикам і втікачам з Карпатської України.

З продажу білєтів було $16.25, збірка за столом принесла $18.75, Українська Жіноча Громада з каси $5, у часі Великодня розпродувано ґудзики під церквою й зібрано $25.47. Разом вислано на поміч раненим січовикам $65.47.

ҐВІЛІНҐ, В. ВА.

Збірка під церквою.

Відділ ОДВУ ч. 33 перепровадив збірку в часі Великодня під церквою, чіпляючи ґудзики. Зібрано на поміч раненим січовикам $10.60.

БРУКЛИН, Н. Й.

Зо срібного весілля на Рідний Край.

Дня 20 травня ц. р. громадяни Бобики обходили 25-літній ювилей подружого життя. Забава відбулась у Лаем Гол. Серед гарного настрою гості не забули і про Рідний Край. П. Михайло Фатюк з Йонкерсу промовив до ювилятів і, побажавши їм усього добра, попросив зібрати жертви на Карпатську Україну і українські програми. Пані Анна Палащук і Г. Бардак занялися збіркою і зібрали $25.50. Зложили: ювиляти Бобики, $2; по $1: Анна Бобик, Анна і В. Палащук, Елій і М. Ветер, Задовські, Білецькі, Фатюки, Гуралі, Курили, Калини, Пагути, Ткачі, А. Отенбрайт, Присяжний, Лиси, В. Сухмановський, Седлик, Войчишин, А. Палащук, Крак, Карпінський; дрібними $2.50. З того вислано через Обеднання $10.50 на вдови і сироти Карпатської України, а $15 на програми.

Григорій Бардак.

МАЙНЕРСВИЛ, ПА.

Для Січовиків Карпатської України.

Отець Іс. Костюк переслав через Обеднання від укр. прав. церкви св. Юрія в Майнерсвилі для Січовиків Карпатської України $13.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

CHALL 217 E. 6 ST. NEW YORK

CARPATIA

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Корпорація Карпатія закупила дім під ч. 215 Іст 6-та вулиця, сумежний з теперішнім домом „Карпатія Гол". Новозакуплений дім буде перебудований для потреб товариств. Коли яке українське товариство хоче знайти постійне приміщення, тоді для нього будуть відповідно перебудовані кімнати. З такими справами хай зголошуються організації, заки зачнеться перерібка дому.

Василь Лазута,
Семен Демидчук,
управителі.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (128)

Чон дався скоро намовити до пляну, щоб усі спільними силами напали на заборонене місто і зробили свої розрахунки з атарцями. Тарзан мав на увазі увільнення Маґри і Гелени. Чон приказав своїм сектярам зійтися разом і стануть під його провід. А Тарзан провадив свої „сили", серед яких знаходились не лише люди, але також гурт малп.

Коли вони всі підійшли до Атару, Тарзан удався наперед них, щоб вивідати положення. Він запримітив сторожів, що проходились то сюди, то туди, охороняючи всі входи до середини. Кожної хвилі вони могли остерегти тих, що були в нутрі. Наглий напад видавався неможливим. Та всетаки Тарзан рішив не ждати ночі, а зараз щось розпочинати.

Він слушно побоювався, що Гелена і Маґра, попавши перед очі розюшеної королеви Атки, готові зазнати тяжкої смерти. Дві дівчини справді знаходились у дуже великій небезпеці. Атарські вояки притягнули обі дівчини перед трон Атки, а та злюща жінка тільки думала про те, яку найстрашнішу смерть їм завдати. Сумнів, що найкраще, відволік на хвилинку їх смерть.

Пронизуючи їх очима, Атка заговорила: „Я знаю кілька способів, як ви моглиб серед мук сконати. Та покищо я не рішена, котрий саме із них найкращий. Скоро я рішусь і години ваші почислені. Ви сконаєте серед страшних мук. Прокленете у них себе і тих, що вас на світ видали. Та покищо ви підете до підземних келій і там посидите трохи.